

Париж.— Едвард Фор, до-
теперішній радикальний міні-
стер юстиції, створив новий
коаліційний уряд Франції ді-
ставши раніше потрібну за-
яву довіри в Національний
Асамблеї. Нова урядова ко-
аліція складалась точно з
тих самих партій, з яких
складалась попередній уряд
прем'єра Півсена, отже без
соціалістів, де-ролістів і кому-
ністів. Новий уряд має 40 міні-
стрів, отже 4 більше, ніж
попередній. В його складі є
30 міністрів, які були в попе-
редньому уряді, натомість від-
мовилися від участі в ньому
попередній прем'єр Півсен та
міністр фінансів Рене Маєр.
В новому уряді є 11 народних
республіканців, 9 радикалів,
8 незалежних і 3 демократів, 2

лівих республіканців та по-
одинокі представники мен-
ших партій. Пост міністра за-
кордонних справ перебрав
знову Роберт Муман, народ-
ний республіканець, заані-
жований в низці міжнарод-
них плівнях, включно з його
власним Плянком Шуманів-
кого передбачує злиття євро-
пейської сталіної і вугільної
індустрії. Теж теперішній у-
ряд, подібно, як і попередній,
збудований в парламенті на ла-
дці соціалістів, бо без них він
не має потрібної більшості
проти опозиційних соціалі-
стів, комуністів і деголі-
стів. До найпекучіших пре-
блем нового уряду, що вже
вчора має відбутися свої пере-
вибори, належатиме справу
Тунісу, де почалась націо-
налістична заворушення.

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75
В Державі Сполученої Америки:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$12.00	One year	\$12.00
На пів року	\$6.50	Six months	\$6.50
На три місяці	\$3.50	Three months	\$3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів
За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА" P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

САМОСТІЙНІСТЬ І СОБОРНІСТЬ

Самостійність і соборність, проголошені вчорашню в волі українського народу 22-го січня 1918 і 1919 рр., стали оправдано найвищими ідеалами в змаганнях української нації. Всі українські ідеологічні рухи і політичні партії, всі українські "лізми" та програми ставлять за свою ціль ту виправдану самостійність і соборність. Ці поняття включають в українському розумінні все: волю, соціальну справедливість, господарський добробут та мир, культурний прогрес та неперервний розвиток народу в усіх ділянках і галузях його життя. Державна самостійність та національна і територіальна соборність є вищими пунктами до щастя українського народу та передумови його активної і всебічної участі в змаганнях до щастя людського роду.

Це акти, яких не треба доказувати. Вони самозрозумілі для кожного українця і вони доказані річками крові, пролітою в найближчій героїчній і жертвній боротьбі за ці ідеали. "Боротьба українського народу за волю до надхнення для всіх волелюбних людей в усіх країнах" — повторював недавно за іншими американськими мужами посади міста Нью-Йорку, Вілсон Імеліттері, в своєму різдвяному посланні до українців. Нічого дивного, що кожна річниця короткотривалого практичного здійснення української самостійності і соборності стала одним з найбільших українських всенародних свят.

Міжнародне значення і далекосяглість цих українських ідеалів та боротьби за їх здійснення можна оцінити вже хоч би по відношенню до них їх історичного витоку — Москви, тої найбільшої твердині варварства і міжнародних злочинів, без уваги на те, який прапор повстав на Кремлі та хто в ньому сидить. Українську самостійність і соборність Москва вважала найбільшою загрозою в її змаганнях до володіння над світом і проти них вона звертала своє головне вістря, не вибираючи в засобах боротьби.

В останньому часі, як міжнародне положення видиває можливість зміни імперіалістичної варті в Кремлі, спостерігається нову метушню тих, що мають перебрати червону спадщину в Москві. Ми є свідками найбільшого дивогляду в історії. Тоді, коли неоноволання стало міжнародним злочинком, коли право на самостійне життя признається навіть найбільш відсталі колоніальні племена, коли гомін волі справді гомом котиться по світі та творить величю епохи, і в сьвітлі України не тільки в неволі, але навіть ті росіяни, які самі втекли від неволі, мають відгукуються на право українського народу на його самостійне життя. Теперешня метушня білої російської еміграції проти виявленої актами 22-го січня волі українського народу буде записана як нова чорна пляма ганьби в історії нашої доби.

Українська державна самостійність і соборність на практиці ще й сьогодні є тільки мрією та ідеалом. Але вона є фактом в українських душах і серцях та в українських умах. Акти 22-го січня 1918 і 1919 рр. були зніщені на практиці безпощадною і злочинною рукою ворогів, але вони стали національною релігією українців, якої не подоліє вже жодна сила. С це багато недомагань, багато труднощів і суперечностей навіть між самими українцями, часто підступно підсунуваних ворогом, с це деякі прогалини теж в самостійності і соборності української душі та українських умів, але це вже в більшість тільки близькі від ран неволі, які в нічому не перерішують здоров'я та сили цілого українського організму.

Недавно на одному прийнятті в Нью-Йорку один з молодих українців, що вирости та виховалися в пісовській Україні, оповів свою пригоду з Трибуном. Він не знає, яким чудом цей знак української самостійності і соборності привів його в пам'ять. Він теж не знав його значення, бо тоді був би не вирізував його ножем на лавці в совєтській школі. Учителю це побачив і попередив, що цей знак зазначив його кар'єру в совєтській школі, але тишком додав, щоб він того знаку ніколи не забував.

Акти 22-го січня вирізали цей знак глибоко в українській душі та українській метальності. Від цього тільки один крок до дійсності і він раніше або пізніше буде зроблений, без уваги на те, скільки трудів, зусиль, боротьби і крові це ще мало б коштувати. Від цього бо кроку залежить вже не тільки доля і щастя українського народу, але у великій мірі теж майбутнє всього людства. В тому й історична далекосяглість Актів 22-го Січня.

ЧЕРЧИЛ У КОНГРЕСІ

Британський прем'єр, Вінстон Черчилль, хоча в його жилах пливе також і американська кров, є проте "чужинцем" в Америці. Але таким упривілейованим, якому одному з усіх чужинців, дано вже третій раз нагоду виступити в Конгресі з промовою. Це не абияк честь! Це також вияв признання для його політичного розуму, бо ж Конгрес — це політичне тіло. А ці політики, як це завжди один з американських журналістів, що зібрався в Конгресі, щоб послухати старого політичного вчителя, нагадували музичних знавців, що зібрався довкола геніального піаніста, слухаючи його гри.

Черчіл приймає в Конгресі в такий сердечний спосіб, якого не знавав досі президент Труман. Це теж підкреслено в пресі. Проте з цього не виходить, що Черчіл, не зважаючи на свою красномовність і переконливі аргументи, добився в політичному розумінні усього того, до чого змагав. По його промові лондонська преса навіть писала, що Черчіл куди більше запропонував Злученим Державам, ніж придбав для Британії. Та це вже така політична мудрість англійців, щоб так реагувати на свої справжні успіхи. Чейже не улягає найменшому сумніву, що Черчіл не вертає до Лондону з порожньою кишенею. Хоч як голосно й зручно він запевняв Конгрес, що він не приїхав сюди по долари, а про щось таке, що багато важливіше, він таки дістав і долари, поминаючи сталь та різне устаткування, потрібне Англії для воєнного виробництва.

Але не викликав Черчіл за-

коплення у Конгресі, як шукав признання для закордонної політики президента Трумана, а зокрема секретаря стейту Діна Ачесона. Мовчанкою зареагував Конгрес теж і на пропозицію, щоб Злучені Держави вислали хоча б тільки маленький відділ війська на оборону Суєзького каналу. Але зате гріміло вітали його заяву, що Британія стоїть при Злучених Державих, коли б прийшло до перемир'я в Кореї, а комуїсти його потім поламали. В такому випадку, говорив Черчіл, "наша відповідь буде негайна, рішуча й доцільна". Очевидно надіючись, що подібну відповідь дістане Англія з боку Америки, як Москва буде далі намагатися ліквідувати рештки британської імперії в Азії.

Черчіл похвалив Злучені Держави й за те, що не дають червоному Китаєві (який Британія визнавала) загартувати Формозу і знищити націоналістичний китайський уряд Чун-Кай-ши та його армію. Це був добрий приклад для студій англійської політичної ментальності, їхнього реального підходу до розв'язування складних міжнародних проблем, з поділом ролі серед тих, що їх Британія вважає своїми союзниками.

Найважливіше, про що йшло Черчілєві, він осягнув. Бо й Конгрес був тої самої думки, що й він: Злучені Держави і Велика Британія (а власиво уся Британська Спільна Нація) мусять іти разом.

Ідучи разом — вони непереможні, заявив Черчіл світові від імені своєї країни та Злучених Держав.

Іван Кедрич

НЕ-СВЯТОЧНІ РЕФЛЕКСИ

Роківими безумовно двох найбільших подій в новітній історії України використовуються щорічно від 34-ох чи 33-ох років для промов і статей здебільшого патріотично-маніфестативного характеру. Коли автор цих рядків звачується відступити цього року від такого традиційного звичаю, наразившись на закиди, що своїми міркуваннями може псувати святковий настрій, то робить це тільки тому, що ми знаходимося саме у 1952-му році. Ця дата зобов'язує, бо всі позначки на ній і землі вказують, що ми опинилися — кожним образом — якщо не на самому порозі третьої світової війни, то недалеко вже від нього. І коли б навіть погодитися, що таке твердження "дискусійне", то не дискусійна є вже правда: під кутом можливого вибуху такої війни приспівується і військовий і політичний мобілізаційний стан. Під кутом можливості того нового вельетського задурю, що з ним будуть боротися дві найбільш потужні світу й дві найбільш ідеологічно приспівується за кулісове формування політичних плянів, — не тільки пропагандистських гасел, що виправдували б війну та підбадьорували до пожертв і видержливість, але й такі конкретні політичні пляні, щоб не треба було їх аж так насилі й без підготовки імпровізувати, як це сталося під час другої світової війни, на злочасних конференціях із "добрим старим Джо". Буде ця нова розгра в цьому році, чи її ще не буде, проте всі до неї готуються. І ми готуємось. Бодай повинні готуватися. Так, як це

лежить у наших силах, у нашій спроможності за тими напрямками, що зобов'язують кожну націю, що її родина земля і живучі на ній знаходяться під ворожою окупацією, а заступає її перед світом її політична еміграція та зорганізовані гурти розсіяних у діаспорі земляків, що впустили вже коріння в нові країни поселення. І — послідовно — в такий страшний і відповідальний час може більше підходять холодно роздумування над реальними перспективами реалізації заповітів 4-го державницького і соборницького універсалу, як палкі патріотичні заклики, сполучені зі споминами минулого.

Коли ж приступати до таких роздумувань, то можна спостережити критерії: Один порівняльний — нинішнього стану духовності української нації, нинішнього українського зрілості, та тодішньої, з 1918-го і 1919-го року. Кажемо про духовність і політичну зрілість в розумінні державницького свідомості, бо вважалося цей чинник за важливіший, як скільки війська. Мо військо України мала тоді? І Українську Галицьку Армію і Дісву Армію УНР, тут і там частини високо-ідейних добровільних легіонів мали — хоч і кволий — державно-адміністративний апарат, свою валюту, свої суди, мали державу. Нині нічого з цього нема, крім руїн, спогадів, легенд, традицій. Зате маємо саме свідомість українських мас де-більшу, глибшу, загальнішу і тривкішу. І тому твердимо, що — маючи таку вихідну порівняльну точку — українці, хоч у "соборній неволі", замість соборної держави,

знаходяться нині у крайній ситуації, як в історичних тодішніх часах.

Але й може бути друга вихідна точка — реальний шанс української державницької і соборницької концепції на тлі актуальної міжнародної ситуації, зокрема в ЗДА. Очевидно, що українські шанси стоять у тісному зв'язку, так би мовити у відвороті-порційному відношенні, з шансами польськими й московськими. Ото ж і тут маємо порівняльний критерій: як стоїть проблема української соборницької державницької у порівнянні з проблемами великої Польщі й неподільної Росії?!

Ось так ми доходимо до самого ядра справи. Напередодні третьої світової війни, коли йдеться про змаг між двома світами культури — християнському й безбожницькому євразійському месіянзму — і коли йдеться про буття-не-буття світової демократії як московському більшовизмові, що в різних формах і видах панувало на вельетських просторах двох частин світу, напередодні цього нового задурю борються три концепції Сходу Європи: 1) українська державницько-соборницька, згідно з актами, що їх роковини святкують сьогодні, 2) польська державницько-соборницька, згідно з актами, що їх роковини святкують сьогодні, 3) російська державницько-соборницька, згідно з актами, що їх роковини святкують сьогодні.

Відповідь на це питання кореспондент пише: Літературна Газета ухилилася містити статті, які відповідали б її завіз. "Таких статей не було. Виявляється, що "Літературна Газета", як це не дивно, була єдиною великою українською газетою, яка не дала ніякої критичної статті про найсерйозніший ідейний помилки В. Сосюра, які були виявлені в статті "Правди". Проти ідеологічних викривлень в літературі". Далі кореспондент московської газети пригадує редакції української "Літературної Газети", що на Українці було виявлено також чимало недоліків у перекладницькій праці видавництва. Москві мало того, що вона перетворила Україну в "націю перекладників" з російської мови. Вона домагалася, щоб і сама українська мова була якнайбільше русифікована. Україна чинить проти цього спротив. Це видно з дальших слів кореспондента московської газети, який пише, що ті недоліки в перекладах, слід кваліфікувати політично, тому, що й тут це є прояв рецедивів буржуазно-націоналістичних тенденцій. Але "Літературна Газета" як і раніш, уникла політичних оцінок. "Якщо ж в "Літературній Газеті" зустрічаються зрідка політичні оцінки, то це було лише в статтях, у яких говориться про явища, що були вже розкритиковані раніше. (Москвою, після чого мовчати вже ніяк не можна).

Так було і з статтею про помилки Ю. Кобилицького і з статтею про помилковий виступ журналу "Жовтень". "Літературна Газета" від 26-го липня і 13-го вересня). "Чотири місяці тому відбувся шостий пленум правління Союзу совєтських письменників України, скликаний для обговорення стану української совєтської літератури у зв'язку з статтею в "Правді". Проти ідеологічних викривлень в літературі". Пленум виявив недопустиме відставання української критики і зобов'язав президію Союзу, "коринним чином поліпшити роботу друкованих органів Союзу", головним чином — критичних відділів журналів і "Літературної Газети". Що ж змінилося за цей час? За виявком двох серйозних і глибоких статей, критичних відділи українських журналів як і раніш заповнюються мало-

(Закінчення на стор. 3)

ВІСТІ З УКРАЇНИ

МОСКОВСЬКА "ЛИТЕРАТУРНА ГАЗЕТА" ПІДТЯГАС УКРАЇНСЬКУ "ЛИТЕРАТУРНУ ГАЗЕТУ"

Московська "Літературна Газета" помістила велику статтю свого "спеціального кореспондента В. Владка під назвою "За чотири місяці", у якій гостро критикує українську "Літературну Газету" за те, що вона не здійснила своїх обіцянок виправити свої помилки, які викрила і на які вказала більшовицька партія. "Минуло вже чотири місяці, — зауважує кореспондент, — як українська "Літературна Газета" у відповідь на критику партії писала:

"Редколегія приймає критику своїх помилок і приймає всі заходи для їх усунення і створення таких умов, за яких вони більше не могли б повторюватися. "Літературна Газета" приймає всіх зусиль, щоб стати трибуною дійсно бойової, більшовицької, принципальної і високоідейної критичної думки, нетерпимою до ідеологічних викривлень. ("Літературна Газета" від 19-го липня 1951 р.).

Як же здійснюється ця заява? У відповідь на це питання кореспондент пише: Літературна Газета ухилилася містити статті, які відповідали б її завіз. "Таких статей не було. Виявляється, що "Літературна Газета", як це не дивно, була єдиною великою українською газетою, яка не дала ніякої критичної статті про найсерйозніший ідейний помилки В. Сосюра, які були виявлені в статті "Правди". Проти ідеологічних викривлень в літературі". Далі кореспондент московської газети пригадує редакції української "Літературної Газети", що на Українці було виявлено також чимало недоліків у перекладницькій праці видавництва. Москві мало того, що вона перетворила Україну в "націю перекладників" з російської мови. Вона домагалася, щоб і сама українська мова була якнайбільше русифікована. Україна чинить проти цього спротив. Це видно з дальших слів кореспондента московської газети, який пише, що ті недоліки в перекладах, слід кваліфікувати політично, тому, що й тут це є прояв рецедивів буржуазно-націоналістичних тенденцій. Але "Літературна Газета" як і раніш, уникла політичних оцінок. "Якщо ж в "Літературній Газеті" зустрічаються зрідка політичні оцінки, то це було лише в статтях, у яких говориться про явища, що були вже розкритиковані раніше. (Москвою, після чого мовчати вже ніяк не можна).

Так було і з статтею про помилки Ю. Кобилицького і з статтею про помилковий виступ журналу "Жовтень". "Літературна Газета" від 26-го липня і 13-го вересня). "Чотири місяці тому відбувся шостий пленум правління Союзу совєтських письменників України, скликаний для обговорення стану української совєтської літератури у зв'язку з статтею в "Правді". Проти ідеологічних викривлень в літературі". Пленум виявив недопустиме відставання української критики і зобов'язав президію Союзу, "коринним чином поліпшити роботу друкованих органів Союзу", головним чином — критичних відділів журналів і "Літературної Газети". Що ж змінилося за цей час? За виявком двох серйозних і глибоких статей, критичних відділи українських журналів як і раніш заповнюються мало-

значними рецензіями, випадковими і поверховими". Кореспондент московської газети відзначає лише статтю М. Шамоти в ч. 8. "Вітчизна" — "За слово правдиве і цілеспрямоване" як цікаву і змістовну. "В цій статті автор розглядає мовні засоби українських совєтських письменників з "принципових позицій" і гостро критикує "недостатню соціально-історичну, політичну конкретність мови в творах М. Рильського, І. Виргана, К. Гордієнка, В. Сосюра, А. Трипольського, На позитивну оцінку аделугує, — в очах московського кореспондента, — також статті І. Кисілова, "Образ партійного керівника в українській совєтській драматургії" ("Вітчизна" ч. 10). "Крім цих двох статей, читач не знайде у всіх чотирьох українських журналах ("Вітчизна", "Дніпро", "Жовтень", і "Радянська Україна") більш принципних висловів у найважливіших літературно-політичних темах. Ці теми як і раніш лишаються поза полем зору редакцій журналів або розробляються поверхово". Як зразок такої літературної критики В. Владко наводить таке місце з рецензії В. Буряка: "Вірш... написаний без будь-якого хвилювання, холодно, без знання життя, за штампом; з допомогою якого пишуться всі погані вірші". Московський кореспондент обурюється: "Що це за всеобіймаючий штамп для написання, всіх поганих віршів". В. Буряк не пояснює. А шкода: можливо тоді з'ясувалося би, що цей універсальний штамп ажиться також для написання поганих критичних статей".

Кореспондент московської "Літературної Газети" не дуже заступається над причинами жалюгідного стану української "Літературної Газети", і українських літературних журналів, і української літературної критики. Він дає типову штампований відповідь: не виконано наказів партії. Слабе керівництво. Недостатня ідейно-виховна праця серед письменників. В дієвості, положивши руку на серце, слід би сказати якраз навпаки: саме завдяки тому керівництву партії, тим писателям і тій ідейно-виховній праці українська література і українська літературна критика є в такому страшному занепаді. Во політика партії скерована проти дійсно української літератури і суперечить переконанням і уподобанням українських письменників. Москву налякав поетичний заклики В. Сосюра, "Любіть Україну", а в серцях українців той заклики знайшов ширший відгук і симпатії. Як же можуть українські письменники виконувати накази партії і критикувати В. Сосюра за те, з чим вони з ним солідарні? Українські письменники не пишуть від щирого серця, а продукують твори за виробленим штампом. А хто до того штампу змушує? Критики не пишуть глибоких статей. Бо для цього потрібно вільної думки. А хто ту думку скував директивами партії і за найменший прояв її пришивав ухил? Чи хіба це випадок, що українських письменників навчав про це писати і як писати московська "Правда"? Ось тут і є причина занепаду української літератури і української літературної критики.

Віктор Приходько.

МОЇ БОРГИ

(Образки з недавнього минулого України).

1) Людина живе й зустрічає на світі інших людей, що зробили їй щось доброго. А буває, що чоловік і не подякує як слід: не розуміє "пробного йому добра, не уміє вчасно й належно оцінити його. Отож і залишається те на людській боргом. Таких кілька боргів мав і я. Тож треба колись віддячитись.

Було це в мирних і спокійних часах, ще до першої Російської революції 1905 року, — значить, в році 1901 й далі. Коли у Кам'янці Подільському, десь на початку червня місяця, кінчалися науки ті іспити в Кам'янецькій Духовній Школі, в Подільській Семинарії та хлоп'ячий і жіночий гімназич, то в нас підірва вчучування широкий "шарабан", а на якому посідає, у чорній запорошеній расі, із священничим хрестом на грудях, отець Петро Феофанович Ступницький. Ми всі, наша

люди наше кожнорічне гостювання у селі Чабанівці...

Але про все це треба розповісти докладно, бо теперішній народ "неполюбований" і не уявляє й не розуміє цього, що і як діялось 45 літ назад. Отож, в старі часи, біли священником, треба було, нормально, скінчити духовну школу й духовну семінарію. Але був ще й інший шлях. Можна було лише скінчити духовну школу або навіть мати лише "домашню освітленість". Але тоді чоловік відразу не міг бути священником. Він йшов у "псаломщиків", себ то в дяки. І так дяком і кінчав своє життя: бідно-бідно, а всеж жив краще від середнього селянина: має поле, город, садок, "приточку постройку", себ то дімок і куплю і стайню, а ще, крім того, "жалування" 50 рублів на рік й четвертину "доходів" за "треби". Себ то, коли священник дістане за християн карбованця, то 25 копійок має дати "псаломщику", коли люди принесуть до церкви 8 калачів, то два повинні дістати псаломщик, а коли на "спаса" люди знесуть до церкви кілька мішків яблук, грушок та сливок, то знов таки, четвертинку належить псаломщику. Ділити це добро "по справедливості" церковний староста, — священник при тому не був, бо до-

му, "не випадас", але псаломщик може бути і свого добра допилює.

Але дяк дяком не рівня: більшість їх з "домашнім освітленням", мають купу дітей, сварили да дачку і дбають лише про хліб насущний. Але бувають і молоді, — з добрим голосом, з ліпшим "образованієм" і мають "сильні лєчі" (о. благочинного), — ім родичі не дозволяють заснувати на дяківстві, — вони мусять старатися на дяконство, а потім "держати екзамєн" на священника. Воно легко сказати: "держати екзамєн"! Держи його, коли ж це тобі повно всяких наук: і священне писання, біблія, тексти, гомілістики... куди ж тут було до гомілістики, коли Ірина Захарівна — добряча й мила жінка — привела вже гурток дітей, що родились, хорували, умирали і знову родились... А дяконове помешкання біля Проксуровського собору — маленьке, повернуте і церковної землі нема, і садка нема і колачів нема — все купи за готів гроші! І "зсоло" мучився о. Петро — і тексти учив, і літургіку перегортав і екзамєнаторів — Несоловського та Корсунського у снах жажався і до Кам'янця, до Консисторії, наїзда — все радівся та прислухався та поучався, — аж одного дня представив їй живий і мертвий перед "Комісією". І здав, здав екзамєн на священника!... Бо о. Петро був чоловік богобоязливий, життя чесного, многосімейний і Бог йому допоміг!...

А життя біжить, не чекає: тут і жінка й діточка й біда тисне і амбіцій гризе: щож ти, Степане Івановичу, — мовить жінка, — коли брав мене, то казав, що за рік поїдеш до консисторії, на екзамєн", а оце вже й п'ятий ми-

нас, а ти нічого не думаєш. Подивись, Самичичевий дяк, — хіба тоді рівня, — а "дерзас", не оглянешся і попом буде!...

Отож і о. Петро — про священство мріяв, але "держати" боявся. Мав добрий голос, був дяконом в Ярмолинцях, потім в Проксуровському городському соборі, умів керувати хором, але до священства було далеко... Священне писання, біблія, тексти, гомілістика... куди ж тут було до гомілістики, коли Ірина Захарівна — добряча й мила жінка — привела вже гурток дітей, що родились, хорували, умирали і знову родились... А дяконове помешкання біля Проксуровського собору — маленьке, повернуте і церковної землі нема, і садка нема і колачів нема — все купи за готів гроші! І "зсоло" мучився о. Петро — і тексти учив, і літургіку перегортав і екзамєнаторів — Несоловського та Корсунського у снах жажався і до Кам'янця, до Консисторії, наїзда — все радівся та прислухався та поучався, — аж одного дня представив їй живий і мертвий перед "Комісією". І здав, здав екзамєн на священника!... Бо о. Петро був чоловік богобоязливий, життя чесного, многосімейний і Бог йому допоміг!...

Отож, діставши парафію у Чабанівці, Ушницького повіту, о. Петро і зажив у добрі та достаток. Дарма, що парафія була маленька і землі було небагато, але о. Петро не рахував і не підраховував. Ціле життя мріяв він удостоїтися сану священничого і парафію мати, — а тому й маленька парафія видавалась йому, як масток поміщицький. Та й Ірина Захарівна не дармувала, — матушкою стала і хазяйство відповідне запровадила. Тут там і корови, і свині і телата, а скільки того добру, що й не перелічиш... Кури, гуси, качки і курчата. А до того ще й "доход" з церкви та з "треб"... тут і колачів наєсуєш, і цукру та меду у піст та "на спасівку", і курку до "явуду" і "око" горілки, як приймуть "шлюб годити"...

Отож, куди усе це подіти? Правда, практично та скупенькі матушки знали тому всьому лад дати: калачами курей та дріб доували, вареними яйцями курчат та каченят напихали, а гришки та яблука жидам у містечко продавали. Але Ірина Захарівна та о. Петро були люди зовсім іншій — щедрі та добрі. Куди все те дівати? Хоч своїх дітей трос — Франя, Ваня і Катруся, — але стане дітям, стане й чужим... хай прийдуть на літо, погуляють і

нам у Чабанівці, веселіш буде. Отож, десь на початку червня, коли у Кам'янці "екзамєн" кінчався і школи зачинялися, велів о. Петро фурманові Михайлові запрягти коні у великого "шарабана" і відвістив виїзда до Кам'янця "за дітьми". З Чабанівки до Кам'янця було сорок "верстов", тож десь біля полудня "шарабан" з о. Петром вїздив у наші ворота, викликаючи велику радість, гамір і метушню.

Батько й мати, як годиться, достойного й милого гостя приймали, о. Петро хрестився, сідав за трапезу та з "батьками" гуторив. А потім йшов до міста поєш по наказу Ірини Захарівни у жидів накупити. Ми ж за той час мали збиратись, свої речі спакувати, щоб у три години вже вирушити, аби "на ніч" бути вдома, "бо дорога далека".

(Продовження буде).

JOIN THE TAKE-HOME SAVINGS PLAN BY BUYING U.S. SAVINGS BONDS EVERY PAY DAY

(Signature)

